

GOD EN IK

‘Goed doen, dat zit in kleine dingen’

Elke maand ondervragen we een lukraak gekozen iemand op een plek waar veel volk passeert. In Lokeren leidt Annelies MALENGIER het kamp van KSA Oostkamp in goede banen

Jan COLLA

Zomerkampen werken altijd aanstekelijk op wie er passeert, en in Jeugdparc Hoogland in Lokeren is dat niet anders. Kookouders schillen in een stevig tempo aardappelen en wortelen. Over het terrein rennen jonge KSA'ers en KSA'sters, aangevoerd door een stel woeste Vikings. Annelies Malengier (21), bondsleidster van KSA Ten Rode Oostkamp, heeft de handen vol, „maar tegelijk is zo'n kamp heel ontspannend. Een spel dat lukt, een toneelstukje dat zo levensecht is dat we bijna zelf geloven dat we Vikings zijn, dat geeft veel voldoening.” De ‘K’ van KSA blijft belangrijk voor haar en dus wordt er nog wel eens nagedacht over God en geloof.

– Wanneer bezocht u voor het laatst een eucharistieviering?

Oei... Telt een huwelijk ook mee? Of een herdenkingsmis? Op de school waar ik vroeger zat, was er een keer per maand een bijzondere viering, met een kinderkoor en aangepaste teksten. Dat sprak me meer aan. Op kamp gaan we niet naar de kerk, maar onze proost is er de laatste avond wel bij. Dan vieren we samen rond het kamp-

Annelies Malengier: „Van kinderen en jongeren krijg je veel liefde en dankbaarheid terug.” © Jan Colla

vuur. Niet echt een mis, wel een viering op kindermaat, met teksten over belangrijke waarden. En elke avond is er een korte bezinning over een thema zoals vrienden maken of ruzies bijleggen.

– Welk gebed kent u uit het hoofd?

Het Onzevader en ook het Weesgegroet nog, denk ik. Op die huwelijksviering onlangs merkte ik

wel dat ik de meeste vaste teksten en gebeden in de kerk nog uit het hoofd kan meezeggen.

– Brandt u nog wel eens een kaarsje? Dat doe ik nog, ja, als mijn zus examens heeft of zo.

– Met wie praat u over geloven?

Ik heb zelf geen vastomlijnd godsbeeld, maar ik denk wel dat

er ‘iets’ is, dat er meer is. Op de moni-cursussen van KSA is er altijd een fijne viering en bij de koepel bestellen we als groep ook de bundels voor bezinningen. Het is niet makkelijk om met de ‘K’ te werken, daarom is die hulp welkom. Die suggestieteksten zijn niet meteen bijbels, maar gaan over thema's en waarden die je raken. En onze proost kan kinderen en jongeren ook fijn aanspreken.

– Wanneer deed u het laatst iets goed voor een ander?

Hier op kamp proberen we dat met de hele leiding te doen. Kleine gebaren, zoals een kind troosten. In ruil krijgen we veel liefde en enthousiasme terug, en dankbaarheid van de ouders.

– Welke levenslessen probeert u zelf door te geven?

Op kamp merken we dat kinderen vandaag veel dingen vanzelfsprekend vinden. Daarom hebben we graag dat ze respect leren tonen, gewoon door eens ‘dank u’ te zeggen tegen de koks, bijvoorbeeld. En in een grote groep zoals de onze, met zowat driehonderd leden en veel diverse karakters, vind ik het belangrijk dat iedereen voelt dat hij of zij er echt bij hoort.

Dorothy Day

‘We hebben een revolutie van het hart nodig’

De geschiedenis van de christelijke spiritualiteit staat bol van figuren die buiten de lijntjes kleuren. Dat geldt bijvoorbeeld voor ‘vreemde vogels’ als Franciscus van Assisi of Teresa van Avila, maar evenzeer voor de Amerikaanse journaliste Dorothy Day (1897-1980), stichtster van The Catholic Worker Movement en voorvrouw van wat je een christelijk anarchisme kunt noemen.

Dorothy Day combineerde een diep katholieke overtuiging met een extreem links engagement, een combinatie die West-Europeanen zich vanuit hun politiek-religieuze geschiedenis moeilijk kunnen indenken. Day behoorde tot de generatie die zich tijdens de Eerste Wereldoorlog als pacifisten en revolutionairen gingen profileren. In de vroege jaren 1920 had ze een relatie met een man die haar zwanger maakte en haar vervolgens aanzette tot abortus. Aan een latere relatie hield Day een dochter over. Terwijl ze het leven van een bohemiëne leefde, raakte ze in de ban in het katholicisme. In 1927 liet ze haar dochter dopen en trad kort nadien zelf toe tot de katholieke Kerk.

Uit een ontmoeting met de Franse activist Peter Maurin, die verkeerde in Franse katholieke-progressieve kringen, ontstond in 1933 het blad en vervolgens de beweging The Catholic Worker. Dat was en is een netwerk van gemeenschapshuizen die in dienst staan voor de zwaarst verdrukten in de geïndustrialiseerde samenleving. De leden leiden zelf een armoedig bestaan.

Day was ervan overtuigd dat de wereld een revolutie nodig had, maar geen zoals Lenin en Marx voor ogen hadden. Zij ging voor de revolutie van het hart. In haar geschriften pleitte ze ervoor de Bergrede letterlijk te nemen, maar ook om een nieuwe samenleving te bouwen waarin de productiemiddelen eerlijk worden verdeeld. Anders dan het communisme droomt, moet die nieuwe samenleving groeien binnen de contouren van de oude.

Andere elementen van Days spiritualiteit waren radicale geweldloosheid, burgerlijke ongehoorzaamheid en een anarchistische levenshouding die haar oorsprong vond in de evangelische opvatting dat enkel de wet van de liefde geldt. Tegelijk was ze uitdrukkelijk en trouw katholiek, toch een confessie met een hiërarchie.

In haar latere jaren combineerde Dorothy Day verzet tegen kernwapens en de oorlog in Vietnam met een radicale afwijzing van abortus en een kritische houding tegenover voorhuwelijks seks en vrije liefde. Die opmerkelijke mix is perfect verklaarbaar vanuit haar eigen biografie.

Voor Day loopt sinds 2000 een procedure tot zaligverklaring. Haar leven en geschriften tonen aan dat er in het katholicisme geen tegenstelling bestaat tussen gepassioneerd maatschappelijk engagement en diep godsvertrouwen. (EDS)

GODGELEERD

Is hertrouwen een zware zonde?

Paus benadrukt dat hertrouwde echtgescheidenen niet geëxcommuniceerd zijn

Erik DE SMET

Tijdens zijn eerste algemene audiëntie van de zomer zei paus Franciscus dat de Kerk zich de voorbije decennia scherper bewust werd van de nood om personen die uit de echt scheiden en hertrouwen, te verwelkomen. „Zij behoren nog steeds tot de Kerk en zijn niet geëxcommuniceerd. Zij mogen ook niet als dusdanig worden behandeld”, zei de paus. Hij sprak uitdrukkelijk vanuit het perspectief van de kinderen van hertrouwde uit de echt gescheiden mensen. Revolutionaire woorden? Of toch niet?

„Eigenlijk zegt het kerkelijk recht weinig over hertrouwde echtgescheidenen”, reageert Rik Torfs, hoogleraar kerkelijk recht en rector van de KU Leuven. „Het eerste huwelijk blijft immers voor de Kerk gelden, zolang het niet werd ontbonden door de dood of nietig verklaard, wat overigens weinig hertrouwde echtgescheidenen vragen. Het gaat over canon 915 die stelt dat ‘tot de heilige communie niet mogen toegelaten worden geëxcommuniceerden en degenen die door een interdict (strafrechtelijk verbod om sacramenten te bedienen of te ontvangen, n.d.r.) getroffen zijn, alsook anderen die halsstarrig volharden in een zware zonde die bekend is.”

Rik Torfs: „Hertrouwde echtgescheidenen worden in het kerkelijk recht dus beschouwd als verkerend in die toestand van zware zonde. Een verklaring van de Pauselijke Raad voor de Wetteksten uit juni 2000 bevestigde die zienswijze. Als paus Franciscus nu uitdrukkelijk zegt dat hertrouwde echtgescheidenen niet geëxcommuniceerd zijn, dan levert hij onrechtstreeks kritiek op die interpretatie. Hij is blijkbaar van oordeel dat ge-excommuniceerden en hertrouwde echtgescheidenen niet op hetzelfde niveau staan, al verwoordt hij die mening subtiel.”

„Paus Franciscus geeft nieuwe argumenten aan wie tot oplossing wil komen voor hertrouwen”

Thomas Knieps

Thomas Knieps, docent seksuele, huwelijks- en gezinsethiek aan de faculteit theologie en religiewetenschappen van de KU Leuven, ziet op het eerste gezicht niet meteen iets nieuws in de pauselijke toespraak. „Franciscus herhaalt wat het leergezag de voorbije tientallen jaren

voortdurend verkondigde: de betrokkenen blijven behoren tot de Kerk, maar mogen de communie niet ontvangen omdat ze door een tweede huwelijk verkeren in een blijvende toestand van zonde. Zowel Johannes-Paulus II als Benedictus XVI spoorde aan tot een verstandige pastorale begeleiding van hertrouwde echtgescheidenen, die wel degelijk steun verdienen. Ze stelden echter ook dat de objectieve situatie van die mensen ingaat tegen de eenheid van de eucharistie, waardoor ze geen communie kunnen ontvangen.”

Maar ook Knieps leest tussen de lijnen: „De situatie van de betrokkenen bekijken vanuit het perspectief van hun kinderen is nieuw. Door de ouders met reserves te behandelen, legt de Kerk de kinderen in zekere zin een last op. Families moeten zich echter van harte welkom voelen in de Kerk en worden aangespoord deel te nemen aan het kerkelijke leven.”

De moraaltheoloog merkt ook op dat paus Franciscus niet eerst naar de doctrine kijkt, maar naar de praktijk. „In *Familiaris consortio* uit 1981 had Johannes-Paulus II al aangegeven dat er geen eenvoudige oplossingen bestaan voor gezinnen die aldus gewond zijn, dat niet alle situaties de-

zelfde zijn en dat er een verschil bestaat tussen zij die door hun partner verlaten worden en zij die zelf schuld dragen voor de echtbreuk. Johannes-Paulus II heeft daar echter nooit iets concreets mee gedaan. Zij die geen schuld dragen, toelaten tot de communie, is er nooit van gekomen. Paus Franciscus lijkt dat nu te willen aanpakken, ook al blijft zijn houding tweeslachtig.”

Uit de echt gescheiden personen die burgerlijk hertrouwen, zijn weliswaar niet formeel geëxcommuniceerd en in ons land zijn er weinig priesters die hen de communie weigeren, toch voelen ook zij zich vaak buitengesloten. Uitsluiting van de volledige deelname aan de eucharistie, voor velen bovendien levenslang, is immers een uiterst zware sanctie, precies omdat de Kerk zo veel waarde hecht aan het ontvangen van de communie tijdens de zondagsmis.

Volgens Thomas Knieps levert paus Franciscus door zijn korte toespraak over de gevolgen voor de kinderen extra argumenten aan bisschoppen die in aanloop naar de bisschoppensynode over het gezin ervoor pleitten om in welbepaalde gevallen tot oplossingen te komen en betrokkenen opnieuw een volwaardige plaats in de Kerk te geven.